

форм, методів, технологій навчально-виховного процесу кожного закладу, який входить у комплекс, єдності, а також взаємодії всіх ланок його роботи.

Педагогічні комплекси забезпечують можливість постійної взаємодії учнів, студентів, учителів, викладачів, сприяють оперативній апробації та впровадженню нововведень у процесі інноваційної підготовки майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнаутов В.В. Теория и практика становления учебно-научно-инновационного комплекса как региональной системы непрерывного педагогического образования: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.08 / Арнаутов Владимир Владимирович. – Волгоград, 2002. – 326 с.
2. Атоян В.Р. Трансформация российских университетов в учебно-научно-инновационные комплексы / Вазген Рубенович Атоян. – Саратов: СГТУ, 2001. – 257 с.
3. Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання / [за заг. ред. А.П.Зайця, В.С.Журавського]. – К.: ФОРУМ, 2003. – 950 с.
4. Інновації у вищій освіті (за матеріалами регіональних нарад): збірник доповідей / [упоряд.: А.В.Скрипиць, Ю.В.Сухарніков]. – К.: Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – 70 с.
5. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / Василь Григорович Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
6. Мамрич С.М. Ступенева підготовка фахівців у навчально-науково-виробничих комплексах (на прикладі радіотехнічних спеціальностей): дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Мамрич Степан Миколайович. – К.: 2001. – 243 с.
7. Поляков М.В. Класичний університет: Еволюція, сучасний стан, перспективи / М.В.Поляков, В.С.Савчук. – К.: Генеза, 2004. – 416 с.
8. Сергеев Н.К. Теория и практика становления педагогических комплексов в системе непрерывного образования учителя: дис. ...доктора пед. наук в форме научного доклада: 13.00.01 / Сергеев Николай Константинович. – Волгоград, 1998. – 79 с.
9. Федулова Л.І. Вища освіта в національній інноваційній системі / Л.І.Федулова // Вища освіта України. – 2008. – № 1. – С. 9 – 17.

Рабійчук Сергій
м. Хмельницьк

РОЛЬ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО – ПЕДАГОГІЧНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

Соціально – педагогічний комплекс розглядається як система впливів на процес соціалізації особистості. Соціально – педагогічний комплекс є з нашої точки зору результат формування системи впливів різних суб'єктів соціалізації, до яких відноситься школа, громада, батьки, не урядові організації, заклади культури. Їх вплив має інтегративний характер, і в значній мірі перетинається на дозвіллевій діяльності, яка на наш погляд характеризується психолого – педагогічними утвореннями, яка здійснює важливий вплив на процес формування ціннісних орієнтацій старшокласників.

Сучасне дозвілля не характеризується вільним вибором молоді, оскільки пронизано ідеологічними нормами, включене в політичну і комерційну сфери. У зв'язку з цим, для якісного дослідження дозвіллевої діяльності учнівської молоді, нам необхідно вивчити саму структуру дозвілля. Відповідно до одного з підходів в структуруванні дозвілля виділяється шість основних його видів, що перебувають у послідовному зв'язку один з одним:

- 1) відпочинок, що слугує для відновлення життєвих сил, пасивний, або той, що включає різноманітну, спеціально підібрану фізичну активність;
- 2) розвага, що виконує роль психічної розрядки, вправи що не перевантажують фізичні і духовні здібності, що компенсують недолік розмаїтості в праці та побуті;

- 3) освіта, що служить засобом розвитку розуму, уяви, естетичних і моральних почуттів, що відкриває шлях до цінностей культури;
- 4) творчість, що відповідає глибинній і універсальній потребі людини в самовираженні і перетворенні дійсності, в експериментальному пошуку, пізнанні навколишнього світу;
- 5) споглядання природи, звільнення від дрібних турбот, егоїстичних бажань, що дозволяє піднятися над буденністю і заглибитися в сутність речей;
- 6) свято, що зв'язує минуле із сьогоденням шляхом переважно врочистого, художнього перетворення дійсності [2].

Автор цього підходу - Э.В. Соколов - вказує на те, що дана структура дозвілля уможливила взаємозв'язок всіх складових її елементів і спрямованість на їх зміни у часі. Одні елементи дозвілля (види активності) готують ґрунт для інших або ж служать їх природним завершенням. Відсутність якихось елементів робить дозвілля людини неповноцінним. Без достатнього відпочинку, - пише Э.В. Соколов, - людина швидко виснажує сили і виявляється нездатною до якої-небудь піднесеної діяльності. Без ігор і розваг дозвілля стає монотонним, плоским. Без освіти і творчості неможливе залучення до культури [2].

Дозвілля є простором діяльності людини із задоволення своїх соціальних і соціокультурних потреб. Він містить у собі дозвілля, пов'язане з потребами, розвагами і відпочинком, дозвіллеву діяльність, що має вихід на різні види творчості і самовдосконалення. Вільний час може бути регульованим з боку суспільства і самої особистості. У відношенні особистості до нього можна виділити різні типи людей. Такий підхід дозволяє визначити культуру вільного часу як прояв творчої активності, спрямованої на всебічний розвиток особистості.

Дозвілля - необхідний і невід'ємний елемент способу життя кожної людини. Тому дозвілля розглядається в контексті реалізації інтересів особистості, пов'язаних з рекреацією, саморозвитком, самореалізацією, задоволенням, оздоровленням. Хоча дозвілля включає свободу від певного кола обов'язків, проте, подібно іншим соціальним явищам, воно підлягає впливу соціальних сил. Тому дозвілля ідентифікується з діяльністю, активністю, воно залежить від соціальних відносин, а звідси - і від міжособистісних норм і правил, зобов'язань, таких як контракти і домовленості.

Систематизувавши вище названі поняття, виявивши їхню спільну сторону, Э.В. Соколов визначає дозвілля як час, коли можливий вільний вибір занять, у якому відпочинок перемежується з фізичною і розумовою активністю. У цьому випадку суть вільного часу проявляється в:

- 1) задоволенні соціальних потреб, розвитку фізичних і розумових здатностей людини;
- 2) можливості всебічного і гармонійного розвитку особистості;
- 3) підвищенні освітнього і культурного рівня, у результаті чого людина в новій якості вступає в процес створення матеріальних і духовних потреб;
- 4) діалектичній єдності вільного та робочого часу [2].

Таким чином, сферу дозвіллевої діяльності відносять до вільного часу. Вона в меншому ступені піддається регламентації. Однак, недолік уваги до проблем самоорганізації може проявлятися в рецидивах деструктивного поведіння. У зв'язку із цим варто звернути увагу на визначення сутності та природи дозвілля і вільного часу (у тому числі з урахуванням закордонного досвіду). Не менш важливим, при цьому, є виявлення суб'єктивних і об'єктивних факторів причин незадоволеності дозвіллевою діяльністю молоді.

Вільний час належить, насамперед, людині, і в цьому змісті є його індивідуально - особистісним благом. Розширення кордонів цього часу також сполучено з життям конкретної людини, яка самостійно шукає шляхи збільшення дозвіллевих годин, вирішує чим їх наповнити. У рамках індивідуальної дозвіллевої діяльності створюється значна частина особистісного потенціалу. Від цього потенціалу багато в чому залежить якість життя тих людей, у яких спосіб використання вільного часу на противагу іншим напрямкам діяльності є домінантою їхньої активності. Індивідуалізація дозвілля проявляється також у розвитку таких його форм, які наближені до людини за способом споживання. Присвоєння суб'єктом

дозвілля тих засобів розваг, які він використає, класифікується як тенденція до приватизації [3].

Подібна тенденція характеризується наближенням дозвілля до місця проживання, його «одомашнювання». Дозвіллева комерція зацікавлена доставити свій товар споживачеві додому. Прискорювачем цього процесу виявилось масове виробництво дешевих засобів домашніх розваг в області теле -, радіо -, аудіо -, і відеоустаткування, а також різних комп'ютерних ігор і комунікацій. Перенесення дозвілля додому приводить до суспільної пасивності споживача. Для зниження загальної агресивності в суспільстві необхідні механізми, які б у контрольованих дозах могли викликати у людини сильні емоції для зняття напруги.

Проблема спокою пов'язана також із формуванням конформізму, коли суспільство зацікавлене у підтримці прагнення молоді бути « як всі ». Інший підхід до цього питання (іноді виражається в крайніх формах колективізму) - підпорядкування особистості загальним інтересам, розчинення в масі. Це також форма релаксації, звільнення від відповідальності.

Специфікою ситуації, характерної для молодіжного дозвілля, є насамперед, відсутність умов для спілкування і самореалізації особистості в сфері дозвілля. Це викликає посилення деструктивних процесів, що руйнують культуру та особистість, соціальні форми поведінки, моральну градацію, агресивність стосовно інших точок зору, інших систем цінностей і т.д. Стимулює інтенсивний розвиток інституціональних форм життя в сфері дозвілля, у якому намагається заповнити дефіцит державно-суспільних умов самореалізації.

Причиною збільшення кількості об'єднань асоціальної та протиправної спрямованості є потік, що обрушився на молодь і загострив джерела кризи попередньої суспільної системи. Їх відповіддю стало відчуження від державного і громадського життя, конфронтації між віковими групами, поширення "альтернативних" культур (субкультур), нетрадиційних стилів життя та форм поведінки.

Як складова частина способу життя учнівської молоді позаучбова сфера складається з таких видів діяльності молодих людей, які пов'язані з особистим споживанням, відтворенням фізичного і духовного потенціалу особистості, вихованням підростаючого покоління. На думку А.П. Бутенко до розглянутих форм відноситься фізичний відпочинок; діяльність, пов'язана із сімейно-побутовими сторонами життя; участь у суспільному житті; діяльність з розширення свого культурного кругозору, утворення; дозвілля. У структурі використання загального фонду часу, у тому числі його розподіл за формами життєдіяльності, слід зазначити перевагу в тимчасовому масштабі двох форм життєдіяльності: фізичного відпочинку і праці [1].

Можна виявити ряд проблем реалізації дозвілля молоді:

- 1) проблема вибору: яким видам діяльності у вільний час надати перевагу, які відкласти, від яких відмовитися і чому. Нерідко ці питання стають джерелом конфліктів, якщо переваги не збігаються. Сам вибір визначається запитам, ціннісними орієнтаціями особистості і реальними можливостями їх реалізувати, тобто конкретними умовами життєдіяльності. Із проблемою вибору пов'язана проблема ризику. Ризик діяльності втілюється в альтернативному виборі індивідів і груп (молоді), ризик простору - у стані невизначеності і зовнішніх небезпеках і погрозах. Оскільки стан невизначеності характеризує, насамперед, соціальну ситуацію, стан середовища, форма ризику втілюється в характеристиці цього середовища як умовах життя індивідів і груп (молоді). Причому, між ризиком-дією та ризиком-умовою нерідко встановлюється взаємна детермінація, коли не тільки необхідність подолання стану невизначеності стимулює ризикована дія, але і початий ризиковий вибір не знімає невизначеності, а приводить до її відтворення;
- 2) проблема організації дозвілля, використання вільного часу, стимулювання широкого кола суспільно - корисних видів діяльності;
- 3) проблема створення спеціальних підрозділів усередині структур управління, що здійснюють регулятивні функції по відношенню до позанавчальної діяльності як до відносно цілісного об'єкту керування.

Остання проблема припускає вивчення особливостей роботи соціальних інститутів, зайнятих їхньою організацією і виявленям шляхів їх удосконалювання з метою розвитку та підвищення активності молоді в сфері дозвілля і вільного часу. У цьому випадку суб'єктом організації дозвілля і вільного часу виступає суспільство із системою соціальних інститутів, за допомогою яких здійснюються конкретні заходи по вихованню молоді, удосконалюванню їхнього дозвілля і у процесі формування соціально – педагогічного комплексу регіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугенко, И. А. Качество свободного времени у богатых и бедных: [Текст] // СОЦИС. 1998. №7.-15 с.
2. Соколов Э.В. Вільний час і культура дозвілля: [Текст]. - Л.: Лениздат, 1977. 57с.
3. Rodjek C. Capitalism and Leisure Theory. London, N. - York, 1986, p. 23

Шебітченко Антоніна
м. Полтава

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВИКЛАДАЧА ВУЗУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Зростає глобалізація та інтеграція освіти взагалі і вищої зокрема. Розширюється дистанційна освіта, збільшується конкуренція між навчальними закладами різних країн. В Україні Болонський процес відіграє роль катализатора розвитку науково-педагогічної думки, модернізації вищої школи. Він став джерелом сподівань на нашу повноправну участь у формуванні спільного європейського простору вищої освіти і науки [7, с.36].

Зміна контурів соціального буття людей потребує зміни методології підготовки людини до життя. Одним із глобальних чинників сучасної світової динаміки стала інформаційна революція. У взаємодії з іншими глобалізаційними процесами вона спонукає до формування інформаційного суспільства, жити, працювати і виховувати дітей у якому потрібно дещо інакше, ніж раніше. «Поряд із суттєвими змінами, які інформаційне суспільство делегує виробничо-економічним процесам і політичному життю суспільства, його соціокультурній і духовній сфері, радикальні трансформації мають відбутись (і вже частково здійснюються) у навчанні й вихованні молоді, тобто у сфері педагогіки в широкому розумінні цього поняття.» [2, с. 6] На думку прихильників інформаційного суспільства, необхідне доповнення традиційної педагогіки «інформаційною педагогікою», яка повинна формувати методики оптимального впровадження інформаційних технологій, зокрема таких, які дозволять нейтралізувати їх негативний вплив на людину, її здоров'я, ширше – на духовність суспільства.

Серйозність освітянських проблем визнають усі науковці: одні з них звертають увагу на формування інформаційної педагогіки, інші – на формування педевтології, науки, яка б концентрувалася на дослідженні засад професійної успішної діяльності учителів та викладачів тощо. Але всі погоджуються з тим, що об'єктивні цивілізаційні зміни й тенденції розвитку, характерні для людства в цілому і для України зокрема, складають підґрунтя сучасних змін в освіті. «Маємо формувати людину інноваційного мислення, інноваційного типу культури, здатну до інноваційного типу діяльності, – лише така людина буде конкурентоспроможна, такі люди можуть складати мобільне суспільство, мобільну націю. У нас надмірно консервативна нація. Ця проблема виникла не сьогодні, тому ще й нині ми уособлюємо пасивний тип діяльності. Сьогодні краще бути гіперактивним, аніж помірно пасивним [4, с. 10].

Отже, проблема існує, поглядів, пропозицій, думок її розв'язання не бракує. З нашої точки зору, найбільш суттєвим в цій ситуації є визнання, що сучасні педагогічні дослідження потребують фундаментального підсилення у частині їхнього філософсько-методологічного забезпечення. Домінантними в системі філософського пізнання є принципи збігу начала і принципу, системності, розвитку історизму сходження від абстрактного до коректного, зв'язку з практикою. Аналіз освіти через систему означених загально-філософських